

Landboforeninger, som have aarlige Sammenkomster, hvor der uddeles Præmier for ypperlig Dyrkning af HusmandsLodder; ligesom der fra de Kesser, som ere blevne foretagne i de sidste Aar, jævnlig gives Indberetninger om denne Sag, der gaa ud paa at give Meddelelser om, hvad man har set andetsteds om, hvorledes man der og der har været i Stand til at dyrke sin Jord havemæssig og selvfølgelig da særlig sin Have. Utsaa Interessesen for denne Sag er vakk omkring i Landet i de forskellige Samfundslag, og derfor tror jeg, at dette Lovforslag, som her er kommet frem, er ganske betimeligt. Hvad vore Affætningsforhold angaar, forholder det sig jo saaledes, at der er Steder, navnlig hvor Folk bo nær ved de store Købstæder, hvor Affætningsforholdene ere i ganske overordentlig Grad gode, meget bedre end ude paa Landet, hvor de have mange Mile at køre med deres Sager, men efterhaanden vil ogsaa Salget af disse Sager blive saaledes, at man vil blive i Stand til at samle Varerne op omkring ved Stationerne, lade en enkelt Mand besørge Transporten ind til Byerne af alle de Varer, som de have at sælge, saaledes at der paa den Maade kan bringes bedre Udbytte ud deraf. Noget lignende finder jo Sted med de saa Artikler, som vi hidtil have haft til Udførsel, idet jo Foreninger og Selskaber danne sig, som samle Varerne op ved Stationerne og føre dem til Havnestæderne og videre. Men det er ganske rigtigt, hvad den sidste ærede Taler udtalte, at skal det blive til noget stort med Havesagen her i Landet, maa Sufferet gøres billigere. Det vil for det første i ganske overordentlig Grad fremme Affætningen til det indenlandske Forbrug, men saa fremt man bliver i Stand til paa den Maade at kunne sende syltede Sager billigere til Udlandet, er det en ligefrem Kendsgerning, at det bliver Udlandets Priser, som komme til at betinge, hvad man vil betale for dem her hjemme, ikke at tale om, at jo de oversflødige Ting, som vedkommende ikke kunne sælge paa Stedet, og som i ganske overordentlig Grad kunne finde Anvendelse i Husholdningen, ville faa en større Værdi for vedkommende, saa snart Sufferet bliver billigere. Da jeg forleden Dag hørte det ærede Medlem for Vejle Amts 2den Valgkreds (Verg) — det var i hans første Foredrag — udtalte han nogen Tvivl om, hvorvidt saadanne smaa Haver i Virkeligheden kunde betale sig. Det blev sagt af ham, at han havde set adskillige Haver ligge hen, og naar han spurgte vedkommende, hvorledes det kunde være, at de lode et saadant Jordstykke ligge hen, fik han det Svar,

at det kunde ikke betale sig at drive det. Det samme antydede i alt Fald ogsaa en anden æret Taler, idet han sagde, at hvis det virkelig kunde betale sig, undrede han sig over, at Bønder og Herremænd ikke slog sig paa den Dyrkningsmaade, da der jævnlig fremkom stærke Klager over de trykkende Tider for Landet. Jeg kom herved til at tænke paa et Møde, som jeg var til i dette Efteraar, hvor Havesager og den Slags Ting bleve drøftede. Der var der en Gaardejer, som traadte op og gav de Husmænd Medhold, som havde forklaret, at deres Dyrkningsmaade var saaledes, at f. Eks. Brakken blev affkaffet og skulde erstattes ved Rodfrugtdyrkning, og det havde vist sig at være fyldestgørende. Da blev der svaret af en Mand, som havde faaet Præmie for sin Rod: Hold en Ro paa hver Tønde Land og et Mennekte paa hver Tønde Land, og De vil have baade Arbejdskraft og Gødningskraft i tilstrækkelig Mængde, saaledes at De er i Stand til at kunne bringe noget ud af det. Hvad nu Havedyrkningen angaar, da tror jeg, at navnlig den ene Betingelse, Arbejdskraften, maa forudsættes at være til Stede, og hvad angaar Gødningskraften, da kan den nok skaffes til Veje ved en økonomisk Anvendelse af alt det Affald, som kunde være at opsamle. Der mangler dog endnu en Betingelse, og det er den fornødne Indsigt. Jeg mener, at efter at denne store Interesse for Sagen er vakk, maa ogsaa den højtærede Indenrigsminister og Finansudvalgets Opmærksomhed henledes paa, at man vel bør gøre, hvad man kan, for at vi kunne faa nogle flere Penge til dette Brug, saaledes at de økonomiske Foreninger, Haveselskaberne, blive i Stand til at kunne udsende Folk, der kunne vejlede i praktisk Havedyrkning. Jeg mener ikke, at det skulde være Eksamensmænd eller Kunstgartnere, men det skulde være ligefremme Havelærke. Hvis vi havde saadanne Mænd, der stod i en eller anden Forenings Tjeneste og kunde blive sendte omkring og give Vejledning i Frugttræers Plantning og Bestøring og ligeledes i Jordens Behandling for enkelte Planter vedkommende, da vilde det være i Stand til at kunne blive en udmærket Støtte for de smaa Havebrugere, som her er tænkt paa. Den sidste ærede Taler var inde paa at omtale et Forhold angaaende Forslaget navnlig med Hensyn til Bebyggelsen. Saaledes som det findes udtalt her i den første Paragraf, hvor der henvises til den bestaaende Lov om Boliger for husvilde m. m., og saaledes som der i § 2 henvises til Indsiddere og jordløse Husmænd paa Landet, der skulde nyde godt af Loven, finder jeg, at naar de to Ting